

Ihor Stambol

Vernadsky National Library of Ukraine, Ukraine

ORCID: 0000-0002-3099-3862

XVI Міжнародний з'їзд славістів: українська перспектива

20–27 серпня 2018 року дослідників слов'янської культури, літератури, мови й історії гостинно приймала столиця Сербії, що розкинулася навколо злиття двох повноводних рік: Сави і Дунаю, один із найпомітніших культурних центрів Балкан – місто Белград. Основним розпорядником заходів на XVI Міжнародному з'їзді славістів виступив філологічний факультет Белградського університету. Понад тисяча учасників з'їзду з різних країн отримала можливість виголосити доповіді та взяти участь у численних круглих столах та засіданнях комісій, що проводилися у стінах цього навчального закладу.

Відкриття З'їзду супроводжувалося виступами сербських народних колективів та привітальним словом збоку міністрів освіти і культури Сербії, а також очільників Міжнародного комітету славістів і провідних науковців слов'янського світу. Про важливість цієї події для Сербії свідчить організація зустрічі учасників з'їзду з Президентом країни, а підсумовував здобутки заходу мер міста Белграда. Міський уряд активно включився в організацію З'їзду, зокрема, учасникам іноземних делегацій було дозволено безкоштовне відвідування музеїв та надано право безкоштовного проїзду у міському транспорті. Координували скрупчення представників різних слов'янських та інших національностей близько сотні студентів славістичних кафедр. Деякі з них володіють українською мовою, зокрема, варто відзначити магістрантку Міленку Костіч, яка співпрацює як перекладач для українського посольства і бере найактивнішу участь у популяризації української культури й ідеї у Белграді.

Українська делегація у складі понад тридцять п'ять чоловік (такою була квота, але її перевищено за рахунок участі в круглих столах іноземних делегацій), долучилася до роботи більшості секцій, часто виступаючи у них модераторами, а також брала активну участь у дискусіях навколо проблем слов'янських мовних атласів, проблем

перекладання української літератури, місця українського фольклору у загальнослов'янському контексті і в багатьох інших. Важливою подією З'їзду стала презентація шеститомного видання «Шевченківської енциклопедії», яку впродовж 2012–2015 видав Інститут літератури імені Т.Г. Шевченка НАН України. Видання масштабне і його можна порівняти лише з декількома подібними проектами у світі. Воно розкриває потенціал шевченкознавства і робить його більш досяжним для світу. Про це під час презентації сказав Голова Українського комітету славистів, академік НАН України Олексій Онищенко. Енциклопедія вже користується успіхом, як в Україні, так і світі, тепер же вона в повному обсязі буде доступною і для студентів Белградського університету, адже шеститомник передано до місцевої бібліотеки.

День Незалежності України українці відзначили науковим заходом – круглим столом, присвяченим 200-й річчю М. Костомарова і П. Куліша. У роботі круглого столу взяли участь науковці України, Чехії, Угорщини, Словаччини, Польщі та США. Підкреслено значення обох діячів для становлення української модерної нації та їхній вплив на сучасників та нащадків. Також прослідковано їхні взаємозв'язки зі слов'янським світом та погляди на можливі шляхи розвитку слов'янства, висловлені, зокрема, у *Книзі буття українського народу*, яку написав М. Костомаров.

Успішно виступили українські фольклористи. Їхні доповіді на теми усної творчості та матеріальної культури викликали жваві дискусії, що втілилися у розробку міжнаціональних дослідницьких тем, які, за умови вдалої наукової ситуації, можуть бути оприлюднені вже на наступному З'їзді. Його, як і передбачалося раніше, вперше буде приймати неслов'янська країна – Франція і її столиця. На п'ять наступних років головою у Міжнародному Комітеті славистів буде Наталія Бернігська – очільниця славистичної кафедри у паризькій Сорбоні.

Попри те, що З'їзди славистів вже давно перестали бути майданчиками для популяризації російського панславізму, російська тематика досі має значну перевагу над іншими. Занадто мало чути у доповідях Шевченка і Стефаніка, Потебні й Сковороди, так само як Міцкевича і Сенкевича, Павича і Андрича, водночас, теми Пушкіна, Достоєвського та Тургенєва часто можна зустріти в програмах різноманітних славистичних конференцій. Перевага русистики, спричинена минулою і сучасною агресивністю Росії, на мою думку, не буде довготривалою, адже такі учасники, як, наприклад, Польща і Чехія, аж ніяк їй не поступаються

в розвитку науки на сучасному етапі. Важливо, лише, аби українська наука теж не відставала від вказаних акторів, адже наше слов'янське коріння дуже міцне і нам є чим поділитися зі слов'янським світом. Тому, виходячи із досвіду попередніх З'їздів варто аби українські славісти шукали більшої кількості контактів з іноземними колегами, проводилися якісні наукові заходи в Україні, а також налагодилася співпраця Українського комітету славістів із дипломатичним корпусом, який має відстоювати ту ж позицію популяризації української науки та видатних діячів серед слов'янських країн.

Перспектива розвитку славістики, крім геополітичних та міжнародних переваг, має важливе значення у пропаганді ствердження українськості у світі. Для тієї сотні студентів, які волонтерили на З'їзді і бували на наших презентаціях, вже не існує поняття про спільність між Україною і Росією, яка була популярна у колишньому соціалістичному таборі і не тільки. Сьогодні у нашому суспільстві побутує чимало правильних висловлювань про необхідність розвитку культурної дипломатії. Культура – пробиває стіни нерозуміння. Те ж саме робить і якісна наука. Тому розвиток славістики – це розвиток у першу чергу «наукової дипломатії», яка часом, на жаль, нагадує засіяне падалишнім зерном поле: де-не-де проросло, а збирати врожай ніхто й не збирається. Невже не ліпше, аби поле «наукової дипломатії» справно засівалося і підживлювалося? На відповідь маємо п'ять років і Париж «покаже, які будуть жнива».